

Mentan og vinnulív byggja land

Oddagrein

EIN tjóð - eitt land - eitt fólk - byggir í stórum á tess egnu mentan og ta vinnulív, sum finst í landinum, og er hetta ikki minst galdandi fyri eina litla tjóð sum okkara. Vit eru fá, og hóast heimurin er vorðin minni og minni, so liggja vit enn í útjaðaranum. Hetta hevur bæði fyrimunir og vansar við sær. Spurningurin er, hvussu vit megna at brúka hesa "fá" stóðu og hesa fjarstóðu til okkara fyrimun - til nakað gott - nakað skilagott!

TAÐ er greitt, at einsamøll og isolerað koma vit at standa veik, tí er sambandið og samstarvið við umheimin av alstórum týðningi. Men til tess at menna okkum sum fólk og til tess at taka ábyrgd av egnum landi og gerðum, so mugu vit eisini hjúkla og stimbra um tað vit hava, og tað vit kunnu gera enn betri her heima hjá okkum sjálvum - við tí tilfeingi vit eiga rættin til - tað verið seg menniskjanligt og við atlit til framleiðslu av ymsum slag.

TAÐ er greitt, at mentanin og vinnulívið - hóast hesi kunnu tykjast so ymisk og mótstriðandi - nettup hvør í sínum lag og saman eru tveir týðandi lunnar, sum bera okkara samfelag. Og hetta átti tí eisini at verið avspegláð í miðlunum. Sosialurin, sum hevur víðgjort hesi bæði málsøki í mong ár, ætla sær nú at gera enn meira burtur úr. Hetta tí at tað er rætt og skilagott, men eisini tí, at nettup ein fortreyt fyri einum útvinglingi í Føroyum, har vit fáa meira sjálvstýri ella fullveldi, er ein virkin og livandi mentan eins og eitt sunt og virkið vinnulív.

VIT leggja í blaðnum í dag fyri við eini greinarað, ið skal vera okkara og lesarans íkast til ynski um at orða ein føroyskan mentanarpolitikk at virka frá næstu öld. Vit fara at hava samrøður við fólk heima sum burturi um hetta áhugaverda og viðkomandi evnið, men vit fara her at heita á fólk, sum hava áhuga fyri málinum um eisini sjálvi at seta seg í samband við okkum, tað verið seg um hugsot til okkum at fara víðari við ella tit koma við tykkara egnu viðmerkingum. Skulu vit øll fáa nakað ítøkiligt burtur úr hesum at orða ein mentanarpolitikk, so eiga flest øll eisini at verða við í orðaskiftinum. Tað má ikki bliva so, at tað bara vera okkara politikarar, sum mynda slíkt orðaskifti.

TÁ talan er um vinnulívið eru fortreytir og mál júst tey somu. Siðuleypandi við mentanartjakið fara vit á blaðnum tí eisini at víðgera ein føroyskan vinnulívpolitikk. Og í báðum førum fer hetta at verða merkt av, at okkara blaðfólk í sínum dagliga arbeiði fara at gera meira burtur úr umrøddu málum. Men tað besta, sum kann henda, er, um vit fáa lesaran tvs. Føroya fólk við í hesa prosessina, har tað av álvara verður sett fokus á mentan og haraftrart vinnulív. Áhugaverda greinarøðin hjá Ronnie Thomassen og Gestu Hovgaard her í blaðnum í desember 98 var partur av íkast okkara um at orða ein framtíðar føroyskan vinnulívpolitikk.

Sosialurin

Viðmerkingar:

Søgan endurtekur seg!

Vit, sum eru komin eitt sindur upp í árin, minnst hvussu nær summir logdu sær at øsa fólk upp áðrenn fólkaatkvøðuna í 1946.

Hend ósigin eydnaðist rættliga væl, tí annars síðligir hampamenn leikaðu garvillir um geilar og tún geylandi at í Føroyum skuldu føroyingar ráða.

Og víst varð á allar milli-ónimar, sum føroyingar áttu til góðar í Stóra-Bretlandi. Føroyar vóru jú ríkasta land í heiminum. Men alt tann stundin, fólkaatkvøðan skuldi vera, nærkaðist, tóktist tað eins og fjáttur kom á teir, sum fremstir skuldu standa.

Onkur av teimum heitti tí á veljararnar um hvørki at vera fyri loysing ella ímóti loysing.

Nú skuldu teir ístaðin seta »nei« á atkvøðuseðilin.

Men, nú var ov seint. Nú vendist ikki aftur. Teir høvdu mist valdið á teimum, sum teir høvdu eggjað og øst upp. Vargur var kominn í fylgið.

Men óivað hevur áheitanin havt ávirkan, ikki einans á tey loysingarhugaðu, men eisini á tey sum vóru ímóti loysing, tí synd er at siga at valluttøkan var serliga stór, 67,6% av teimum, sum høvdu atkvøðurætt vóru á vali og hetta kann ikki sigast at vera serliga nógv, táð hugsað verður um luttøku t.d. til vanligt lögtingsval.

Annars vóru atkvøðutølini hesi:

Fyri loysing vóru 5.660 atkvøður.

Fyri stjórnaprúpskotið vóru 5.499 atkvøður.

Ogyltugur vóru 481. Hetta vóru helst mest nei-atkvøður.

Atkvøðurætt í 1946 høvdu 17.216 føroyingar.

Sostatt greiddu 5.576 veljarar ikki atkvøð.

Kongur rak lögtingið heim.

Allir tingmenninir - uttan ein - aktaðu boðum danakongs!

Nú er kanska ikki so nógv at siga til, at tingmanningin hjá ávíkavist javnaðarflokkinum og sambandsflokkinum um aktaði, tí hesir flokkar vóru ikki loysingarsinnaðir, men tað er heilt ófatligt at tingmanningin hjá fólka-flokkinum gjørdi tað sama, tí fólkaflokkurin hevði jú talað fyri loysing.

Eftir á tingi sat ein einsamallur maður, sum var valdur á javnaðarlistanum vesturi í Vágum.

Í 1946 var eisini lögtingsval, og nú visti tað seg, at hin máttmiki fólkaflokk-

Jógvan Adolf Johannesen

urin minkaði úr 11 tingmonnum niður í 8.

Sambandsflokkurin varveitti sínar 6 tingmenn, sum gjørdi tað mistak at stilla upp saman við sjálvstýrisflokkinum, sum ongan tingmann hevði fingið tey tveir tveir tingmenn og fekk eingreinin endar á síðu 8

Robert Mohr Poulsen til minnis

Hósdagin 11. februar andaðist Robert Mohr Poulsen, Tórshavn 78 ára gamal. Hann var føddur 11. september 1920 í Fuglafirði. Førelur hansara vóru Mourantsa f. Mohr og Johan í Toftum, skipari í Fuglafirði.

Um tað mundið Robert fer í læru hjá Hans B. Arge, smiðjumeistara úti í Grind í Havn, hevði pápin keypt hús og trøð í Havn og tey vóru tá flutt til Havnar.

Robert var ein teirra, sum tók tey tungu tøkini, tá harðast leikaði á í stríðsárum 1940-45.

Hann legði út á hav, tá hann nóg illa hevði fingið prestsins hond á høvdið. Knappliga 14 ára gamal fór hann við sluppini »Guide Mee«, sum pápin, Johan í Toftum fírdi. Robert hevur fortalt, at pápin var harður við seg, »men tá eg sjálvur so fegin vildi til sjós, ja so skuldi eg sleppa, men so skuldi eg so sanniliga eisini arbeiða

sum aðrar menn - og soleiðis bleiv tað«. Tá ferðina - í 1934 - fiskaðu teir undir Íslandi við snori, fóru úr Føroyum 20. mars og vóru heima aftur um 20. september - fortjenastan var 340 krónur.

Afturkominn fer Robert í smiðjulestu hjá Hans B. Arge, smiðjumeistara. Mangan hevur Robert talað um lærumeistara sín og konu hansara, sum hann hevði stóra víðing fyri. Seinri tók hann handverkaraþróvan í Keypmannahavn.

Triatiárin í Føroyum vóru trong í so mongum, so tað mundaði væl, at Robert slapp til sjós teir 3 sumarmánaðarnar í lærúrunum, so hann kundi vinna sær nokur oyru eyka og tað kom væl við hjá lærudreingi í Havn tá.

Robert var í læru sum jarnsmiður, tá kriggið brast á; ei er at undrast, at ikki allir vóru so fegin at fara til sjós, vandasigling var burturav. Men longu 24. apríl 1940, sum Danmark vóru hertiknar av Týskinum 9. apríl og Føroyar av Bretum 11. apríl, mynstraði Robert sum kyndari. Tá hann hevði verið umboð 6 mánaðir, fer hann á Navigasjonskúla í 7 mánaðir - so aftur til sjós, hesaferð við trolaranum »Norðbúgvannum«. Tá »Norðbúgvinn« so verður lagdur fyri teym eitt skifti, fer hann við trolara-

num »Tór II« - og tá »Tór II« verður lagdur fyri teym eitt skifti, fer hann aftur við »Norðbúgvannum«, sum tá fór til fiskiskap. Hetta var í harðasta krigsorrustu á Norðrhøvum. Mesta av tí, føroyingar tá seldu á bretska marknaðinum, var fiskur teir keyptu úr Íslandi og fóru á marknaðin, serliga í Aberdeen og í Fleetwood. Robert var kyndari við »Sjóborginni« í 1941 og við »Skálabergi« í 1944.

At hann so títt skifti hýru, var tí at trolararnir í millumbilum vóru lagdir fyri teym. Robert var við »Tór II« tulin beint frammanundan trolarin var torpederaður av týskinum undir Íslandi og fórst 7. september 1942 og somuleiðis túrin beint frammanundan »Sjóborgin« fórst 13. august 1941.

Í 1941 og 1942 fórust ávíkavist 47 og 48 mans á sjónum og hesi árin mistu føroyingar ávíkavist 12% og 7% av samlaðu skipstónasjuni av krigsárum. Krigsárin vóru ein svørt tíð hjá føroyingum at balast á høvunum millum sprengiknottar, torpedoir og úr luftini bumbum, helt Robert fyri. Sjálvur var hann fyri lósti, tá »Sjóborgin« í 1941 var álopin av flúgvara.

Seinni tók Robert motorpassarprógv og var nú fleiri ár sum motorpassari við strandfaraskipum, bæði hjá Mjólkaforýngingini og Strandferðslu Landsins, seinni var hann eisini til skips. Seinna arbeiðsárin til Robert gavst

at arbeiða fyri aldur, var hann í vinnu hjá kommununi. Tað var næstan ikki tað, hann ikki megnaði, hegningur og arbeiðssamar sum hann var.

Robert var fakfelagsmaður, hann var nevndarlimur í Havnar Arbeidsmannafelag í fleiri ár. Ikki minni var hann politiskt virkin, og at hann var javnaðarmaður, daldi hann ongantíð fyri, altið stríðsfúsar tá tað galt flokkinn. Hann var í floksleiðsluni í fleiri sýftum, sum álitismaður var hann óforur, og altið var hann við í politiska orðaskiftinum.

Vit, sum kendu Robert, takka honum fyri trúfesti; har vóru eingi mörk, tá hann metti tað vera rætt at taka eina hond í, soleiðis var hann í øllum hann var uppi.

Frið lýsa vit yvir minnið um Evald Robert Mohr Poulsen.

jl.

Robert umboð á Sjóborginni 1941 tá føroysku fiskiskipini vóru armerað